

151

D E K R E T

z dnia 6 czerwca 1945 r.

o mocy obowiązującej orzeczeń sądowych, wydanych w okresie okupacji niemieckiej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanowiła, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Wyroki i inne orzeczenia, wydane podczas okupacji przez sądy niemieckie, są nieważne i pozbawione skutków prawnych.

Art. 2. (1) Pozew, wniesiony do sądu niemieckiego, uważa się za wniesiony do sądu, jednakże strona powodowa, chociażby w sprawie zapadło orzeczenie jakiegobądź instancji, może pozew zawsze cofnąć bez zgody pozwanego i bez zrzeczenia się roszczenia, co skutkuje umorzenie postępowania.

(2) Za równoznaczne z wycofaniem sprawy, wszczętej przed sądem niemieckim, uważa się wytoczenie w tym samym przedmiocie sprawy przed sądem polskim; nie daje to podstawy do podniesienia zarzutu sprawy, toczącej się już w sądzie, postępowanie zaś w sprawie, wszczętej przed sądem niemieckim, ulega umorzeniu z mocy samego prawa.

Art. 3. (1) Każda ze stron może zgłosić wniosek o rozpoznanie przez sąd pierwszej instancji sprawy cywilnej, wniesionej do sądu niemieckiego, chociażby w sprawie tej zapadł już wyrok tegoż sądu niezależnie od instancji, a to w ciągu dwu lat od daty wznowienia działalności, po ustaniu okupacji, przez sąd polski, właściwy do osądzenia danej sprawy. Powodowi służy przy tym prawo zmiany faktycznej i prawnej podstawy pozwu.

(2) W razie niezgłoszenia takiego wniosku w powyższym terminie dwuletnim postępowanie w sprawie ulega umorzeniu z mocy samego prawa.

Art. 4. (1) Wszelkie czynności dowodowe w sprawach cywilnych, dokonane w postępowaniu przed sądami niemieckimi, uważa się za dokonane jedynie w trybie zabezpieczenia dowodów; ma tu w szczególności zastosowanie przepis art. 337 kodeksu postępowania cywilnego.

(2) W razie dalszego prowadzenia przed sądem polskim sprawy, wszczętej przed sądem niemieckim, wszelkie złożone w postępowaniu przed tym ostatnim oświadczenia stron i ich pełnomocników, dotyczące stanu faktycznego, uznania lub zrzeczenia

się roszczeń, mogą być przez stronę odwołane bez potrzeby przytaczania okoliczności i powodów, dla jakich nastąpiły.

Art. 5. Przepisy powyższe (art. 1—4) stosuje się odpowiednio do spraw niespornych, egzekucyjnych, zabezpieczających i upadłościowych.

Art. 6. W sprawach niespornych sąd może z urzędu albo na wniosek prokuratora lub osób mających w tym interes prawny, podjąć i dalej prowadzić sprawę, wszczętą w postępowaniu przed sądem niemieckim.

Art. 7. Wydając orzeczenia w postępowaniu niespornym oraz w sprawach o rozłączenie, rozwód albo unieważnienie małżeństwa sąd może nadać im moc wsteczną, jeżeli tego wymaga konieczność utrzymania stanu rzeczy, powstałego wskutek zapadnięcia orzeczenia sądu niemieckiego.

Art. 8. (1) Wszelkie wpisy hipoteczne i rejestrowe na rzecz państwa niemieckiego, jego zreszeń publiczno-prawnych, obywateli niemieckich i osób narodowości niemieckiej ulegają wykreśleniu w każdym czasie z urzędu lub na wniosek osób interesowanych.

(2) Wpisy hipoteczne i rejestrowe, dokonane na rzecz innych osób, mogą być w ciągu dwu lat od daty przejścia Państwa na stopę pokojową wykreślone na wniosek osób interesowanych, jeżeli nastąpiły na skutek specjalnego ustawodawstwa, skierowanego przeciwko obywatelom polskim, po tej zaś dacie w trybie postępowania spornego.

(3) W ciągu tego dwuletniego okresu nie stosuje się do tych wpisów zasady jawności i prawdziwości wpisu oraz dobrej wiary osób trzecich.

Art. 9. (1) W sprawach o przestępstwa, ścigane z urzędu lub na wniosek, rozpoznawanych przez sądy niemieckie w czasie okupacji, pokrzywdzony i osoby, wymienione w art. 63—66 kodeksu postępowania karnego, oraz oskarżony mogą żądać wszczęcia postępowania. Wniosek o wszczęcie postępowania zarówno w sprawach, należących do właściwości sądu okręgowego, jak i sądu grodzkiego, należy złożyć prokuratorowi właściwego miejscowo sądu okręgowego. Prokurator bądź nada sprawie bieg zgodnie z przepisami kodeksu postępowania karnego, bądź też umorzy postępowanie w sprawie.

(2) Prokurator sam wszczyna postępowanie z urzędu, jeżeli wymaga tego interes publiczny.

(3) W sprawach o przestępstwa, ścigane z oskarżenia prywatnego, rozpoznawanych przez sądy niemieckie w czasie okupacji, pokrzywdzony oraz osoby, wymienione w art. 63—66 kodeksu postępowania karnego, mogą w terminie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego dekretu wnieść akt oskarżenia bezpośrednio do właściwego sądu, co skutkuje jednocześnie umorzeniem z mocy samego prawa postępowania w sprawie wszczętej przed sądem niemieckim.

(4) Protokoły sądowe, zawarte w aktach sądu niemieckiego, podlegają odczytaniu na rozprawie w warunkach, przewidzianych w art. 339 kodeksu postępowania karnego; inne dane w aktach tych zawarte można traktować na równi z zapiskami dochodzenia.

(5) Odbyta na podstawie orzeczenia sądów niemieckich kara pozbawienia wolności oraz okres aresztu zapobiegawczego podlega zaliczeniu na poczet kary wymierzonej w dalszym postępowaniu o te same czyny.

Art. 10. (1) Sprawy cywilne lub karne, wszczęte w sądzie polskim, a następnie przeniesione do sądu niemieckiego, będą w dalszym ciągu prowadzone przed sądem polskim, począwszy od ostatniej czynności procesowej sądu polskiego. Do zebranego przez sądy niemieckie materiału dowodowego mają zastosowanie przepisy art. 4 i 9.

(2) Postępowanie przed sądem niemieckim, prowadzone celem sprawdzenia wyroku sądu polskiego przez sąd niemiecki, uważa się za niebyłe.

Art. 11. Postępowanie przed sądami polskimi w okresie okupacji na terenie b. Generalnego Gubernatorstwa i wydane przez te sądy orzeczenia są ważne.

Art. 12. (1) Jeżeli orzeczenie sądu polskiego w sprawach cywilnych lub karnych oparte zostało na przepisach, wydanych przez okupanta lub z pominięciem przepisów polskich, albo zapadło w szczególnych, wywołanych wojną lub okupacją okolicznościach, które pozbawiały stronę swobody działania w sprawie, można żądać wznowienia postępowania.

(2) Wniosek bądź skargę o wznowienie postępowania można zgłosić nie później niż przed upływem jednego roku od dnia przejścia Państwa na stopę pokojową.

Art. 13. Wymienioną w artykułach poprzedzających datę przejścia Państwa na stopę pokojową oznaczy rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Art. 14. (1) Orzeczenia sądów polskich drugiej instancji, wydane przed okupacją, co do których nie upłynął termin wniesienia skargi kasacyjnej lub zażalenia do Sądu Najwyższego, oraz także orzeczenia sądów polskich zapadłe w okresie okupacji lub po ustaniu okupacji, lecz przed wznowieniem działalności przez Sąd Najwyższy, mogą być zaskarżone w trybie właściwym do Sądu Najwyższego w ciągu trzech miesięcy od daty, którą ustali Minister Sprawiedliwości.

(2) O terminie tym Minister Sprawiedliwości ogłosi w „Monitorze Polskim” oraz zarządzi podanie tego do wiadomości sądom apelacyjnym, okręgowym i grodzkim oraz sądom pracy.

(3) Dopuszczalne jest przywrócenie terminu z przyczyn, wywołanych okolicznościami wojennymi, ale wniosek w tym przedmiocie musi być zgłoszony najpóźniej w ciągu roku od daty przejścia Państwa na stopę pokojową.

Art. 15. W przypadku wszczęcia postępowania o odtworzenie zaginionych lub zniszczonych akt sądowych sądu polskiego początek biegu terminów, wymienionych w art. 12—14 liczyć należy dopiero od chwili prawomocnego zakończenia postępowania, odtwarzającego akta.

Art. 16. W stosunku do spraw cywilnych i karnych, których w okresie okupacji nie można było prowadzić przed sądami polskimi, bądź ze względu na poddanie tych spraw przez przepisy okupacyjne sądownictwu niemieckiemu, bądź ze względu na przesładowanie ludności przez okupanta, okres czasu od dnia rozpoczęcia okupacji do dnia ponownego uruchomienia sądów polskich, właściwych dla wniesienia lub kontynuowania tych spraw, uważa się, pod względem skutków prawnych, przewidzianych w prawie materialnym i formalnym, za okres, w którym miało miejsce zawieszenie wymiaru sprawiedliwości.

Art. 17. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 18. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski

Minister Sprawiedliwości:
Henryk Świątkowski